

Meta'nın İnançlar Hakkında Gelecek Kurgusu

"Meta for Faith" ve "Twitter Faith" sayfaları hakkındaki sorularımızı, Doç. Dr. Muhammed Kızılgeçit cevapladı.

14 Şubat 2022

<https://www.islamvemedya.com/meta-nin-inanclar-hakkinda-gelecek-kurgusu/928/>

Facebook'un Meta'ya dönüşümü, Metaverse hakkında pek çok tartışmanın kapısını araladı. Türkiye'de başta islamvemedya.com olmak üzere Metaverse ve din ilişkisini ele alan çeşitli içerikler paylaşılıyor. Ancak henüz tartışılmayan iki konu var. Bunlardan birincisi yeni bir mecra olan "Meta for Faith", diğeri ise "Twitter Faith".

Twitter Faith'in 21 Mart 2011 tarihinde kurulduğu görülüyor. 1 milyondan fazla Twitter kullanıcısı bu sayfayı takip ediyor. Meta for Faith ise 9 Temmuz 2020 tarihinde kuruldu. Yakın bir tarihte, yeni bir ortam. Şu günlerde 27 bini aşan takipçisi bulunuyor.

Peki Meta'nın bir inanç sayfası oluşturması ne anlama geliyor? Metaverse'ün gelecek kurgusunda inancın etkisi olduğu düşünülebilir mi? Meta for Faith'in tanıtımlarında Müslüman imajına yer verilmesi nasıl yorumlanabilir? Twitter, neden bütün inançları temsil edecek bir mecraya sahip? Bütün bu soruları, Doç. Dr. Muhammed Kızılgeçit cevapladı.

İslamvemedya.com: Metaverse'ün birey ve toplumlardaki etkisinin ne olacağına dair öngörüler var. Siz bir röportajınızda 2020'lerin paradigmasının belirleyici kavramının Metaverse olduğunu ifade ediyorsunuz. Bu paradigma değişimini açıklar mısınız?

*Muhammed Kızılgeçit**: Evet, daha önceki röportajlarımda, bilgi ve iletişim teknolojilerinde bir paradigma değişiminin yaşandığını ifade etmiştim. Bundan kastettiğim durum, özellikle 1990'larda bilgisayar ile iletişim, 2000'lerde web (3.0, 4.0, 5.0), 2010'larda mobilin değişim geçirdiğini ve 2020'lerin paradigmasının belirleyici kavramının Metaverse olacağı şeklindeydi. İnsanlık, hayal ve hırslarına, heves ve arzularına hem bu dünyada hem de olabildiğince idealize ettiği niteliğe daha yakın bir mod veya boyutta ulaşabileceğini düşünüyor. Başka bir ifadeyle insanlık, dijital düzlemi salt etki eden veya iletişimsiz bir ilişkiden çıkararak, önceleri nitelikli etkileşim alanına, oradan da bizzat müdahil/mündemiç olunan bir alana dönüştürmüş durumda.

Twitter Faith: İnanç Hakkında Bir Kurgu

İslamvemedya.com: Meta for Faith'e birazdan geleceğiz ama önce Twitter'daki sayfadan söz edelim mi? 2011'de açılan, Twitter Faith isminde bir sayfa var. Takipçi oranları da görece yüksek. Sizce Twitter neden böyle bir mecraya ihtiyaç duydu? Bu paradigma değişiminin işareti olarak değerlendirilebilir mi?

Muhammed Kızılgeçit: Evet, belirttiğiniz gibi 1.126.892 takipçileri var. Sanal medya araçlarının, her olgu ve fenomene işlevsel bir tutumla yaklaştığını ve inanç olgusunu fırsata dönüştürerek bir sanal mecra kurguladığını söyleyebiliriz.

Bu kurguda dini çoğulculuk kavramı öne çıkıyor. Batı medeniyetinin modernleşmeyle birlikte dini çoğulculuğu, büyük bir oranda benimsediğini söyleyebiliriz. Tabi söz konusu İslâm olduğunda farklı tutumlar ortaya çıkıyor. Bahsettiğimiz çoğulcu zemin, tüm dinlerin aynı düzlemde kendilerini ifade etmelerine izin veriyor. Ayrıca tüm *dinlerin aynı hakikat düzeyinde* olduğunun kabulünü içeriyor. Bu yaklaşım, Hristiyanlığın tüketildiği Batı için normal kabul ediliyor. Ve nihayetinde bir pazar var, bu pazarda her inanç kendini gösterebildiği kadar gösterebilir deniliyor. Dolayısıyla hem Meta for Faith hem de Twitter Faith'e baktığımda, Oxford'un merkezi caddesindeki birbirinden farklı din ve inanç gruplarının, müntesip sağlamak için oluşturdukları alanları hatırladım. Hare krishna, Kadiyanilik...

“Twitter Faith'in düzlemi, İslam dini için kabul edilemez”

İslamvemedya.com: Peki Twitter Faith, içerik açısından nasıl bir kimliğe sahip?

Muhammed Kızılgeçit: İnceleyebildiğim kadarıyla ki hemen hemen 2011'den bugüne tüm paylaşımlara bakmaya çalıştım, Twitter Faith, tüm din mensubu bireylerin kendilerine zemin bulduğu bir alan. Müslümanlar dâhil tüm dini gruplar, dini gün ve kutlamalarını burada paylaşabiliyor. Sanal bir etkileşim mecrası oluşturulmuş. Kurumsal bir nitelikten ziyade etkileşime açık bir alan. Fakat şu iki şeye dikkatlerinizi çekmek isterim:

Birincisi, sayfanın sloganı, biraz önce belirttiğim gibi tüm inançları ve dinleri hatta inançsızlığı aynı düzlemde değerlendiren bir ifade “**Daha yüce bir güç, insanlar, Tanrı, evren, bir şey ya da hiçbir şey**”. Bu durum İslam dini için kabul edilmeyecek bir düzlem. Tek Hakikat olan İslam'ın -geçmişte ülkemize “diyalog” bahanesiyle gerçekleştirilmeye çalışıldığı üzere- mutlak hakikat iddiasından vazgeçirilerek, her inancın veya inançsızlığın olduğu bir düzleme mahkûm edilmesi anlamını taşıyor.

Belief Belongs üzerine

İkincisi ve daha da önemlisi Twitter Faith sayfasının slogan ifadesinin devamında bireyi [belief belongs'a](#) yönlendirmesidir. Bu sayfa anladığım kadarıyla 2021'de kurulmuş ve daha sistemli kurgulanmış; ayrıca kurumsal bir niteliğe sahip. Sayfanın temel sloganı:

İnanıyoruz...

... inanç eğlencelidir

... inanç güzeldir

... her inancın bir yeri vardır

... inanç buraya aittir.

İnanç kimliğinizin özüyse, ***onu getirmenizi öneririz.***

Sayfada bu kapsamda inançları anlatan belgesel niteliğinde tanıtıcı çekimler bulunuyor ve etkileşim alanı oluşturuluyor. Kapitalizmin karşılık bulacağı bir imkân da sunularak, sayfanın logoları çeşitli hediyelik eşyalarla pazara taşınıyor. Ayrıca bu sayfanın, seküler ve modern inanç unsurlarına daha fazla alan açtığını söyleyebiliriz.

İslâm özelinde söyleyecek olursak “Feminist Müslüman Kadınlar Günü” sayfasına bir yönlendirmenin bulunması ya da oradan nispeten fazla paylaşım olması yapılması da Batı'nın neyi daha ziyade tercih ettiğini de gösteriyor.

Yani genel olarak, Twiter bu sayfalarla hem etkileşim alanlarına örnek sayfa oluşturmuş hem de bu ve benzeri sayfalarla inancın ya da inançsızlığın nasıl tüketim nesnesine dönüştürüleceğini ortaya koymuştur, diyebiliriz. Zaten katılımcılardan biri sayfayı, ***inanç temelli bir grup***/alan olarak tanımlıyor.

Metaverse'ün Gündelik Hayata Alternatif Sanal Alanları

İslamvamedya.com: Metaverse'ün yoğun bir şekilde tartışılmasındaki etken Facebook'un Meta'ya dönüşümü oldu. Ancak “Meta for Faith” henüz tartışılmadı. Genel olarak Metaverse hakkında yorumlarınızla başlamak isteriz.

Muhammed Kızılgeçit: Biliyorsunuz, Metaverse kavramının oluşum süreci 2004 yılından bu yana hayatımızda varlığını sürdüren Facebook ile kaim: Bir sosyal ağ olarak yola çıkan Facebook, yıllar geçtikçe büyüyerek dünyanın en değerli markalarının arasında yer aldı. Ancak, sadece sosyal ağ olarak bildiğimiz Facebook olarak kalmadı. Bünyesine kattığı Instagram, Whatsapp, Messenger gibi uygulamaların da yer aldığı bir şemsiye marka haline geldi. Fakat

çeşitli nedenler Facebook'un isim değişikliğine gitmesine neden oldu. Benzer bir süreç 2015 yılında Google'ın şemsiye markasını Alphabet olarak değiştirmesinde de yaşandığını da hatırlayalım.

Facebook 28 Ekim 2021'de yıllık Connect konferansı için yayınladığı video ile yeni ismi olan Meta'yı açıkladı. Mark Zuckerberg bu video ile Meta ismini duyurdu, isim değişikliğine ilişkin nedenlerini aktardı ve Metaverse'i yani şirketin yeni hedeflerini paylaştı.

Metaverse kavramı, ilk kez Neal Stephenson tarafından 1992'de yayınlanan "Snow Crash" isimli kitapta yer bulmuştu. Esasında Stephenson'un önemi, kavramı ilk kez kullanması değil, onun nasıl bir şey olduğunu bu eserinde tasvir etmesi. Sonrasında başka edebi eserlerde ve "Ready Player One" filmi başta olmak üzere çeşitli film ve dizilerde Metaverse karşımıza çıktı. Ayrıca Metaverse'ün temelini oluşturan teknolojilerin uzun süredir doğal bir gelişim sürecinde olduğu ve teknoloji şirketlerinin Metaverse evreninde kullanılabilecek teknolojilere yatırım yaptığı unutulmamalıdır.

Bu bağlamda Facebook'un, bir kişinin gerçekçi avatarlarını tasarlamaya odaklanmış Codec Avatar isimli sanal gerçeklik projesi veya TikTok'un da kurucusu olan ByteDance'in kendi Metaverse'ünü oluşturmak üzere adım atarak, sanal gerçeklik yönelimli kafatakim satışlarında 2021 yılının ilk çeyreğinde üçüncü sırada yer alan sanal gerçeklik girişimi Pico Interactive'i satın alması hatırlanabilir.

Horizon Home, Horizon Worlds ve Horizon Workrooms

Meta'nın Metaverse'ü *Horizon Home*, *Horizon Worlds* ve *Horizon Workrooms* olmak üzere gerçek hayatımızdaki bölümleri Metaverse'e üç şekilde yansıtmayı kurguluyor. Home, dinlenme ve evde geçirilen zamanı; Worlds, sosyalleşme ve eğlenceyi; Workrooms ise iş hayatını kapsamayı iddia ediyor.

Bunlardan Horizon Worlds, ABD ve Kanada'da 18 yaşını doldurmuş kullanıcılara açıldı. Ücretsiz; ancak uygulamayı kullanabilmek için VR gözlük olan Oculus Quest 2'ye sahip olmak gerekiyor. Dolayısıyla Metaverse ile insanın gündelik hayatının tüm yönleriyle alternatif bir sanal anlam alanına taşınmanın hedeflendiği söylenebilir.

Meta'nın Gelecek Kurgusunda İnanç Olgusu: Meta For Faith

Meta for Faith, Twitter'ın sunduklarından daha fazla imkânı, öncesinde Facebook olarak sunduğundan, daha sistemli ve kurumsal bir nitelik arz ediyor. Meta for Faith mecrasında

düzenlenen toplantı ve paylaşılan videolarda, tüm dinleri temsil eden din adamlarıyla teknolojinin fayda veya zararları gibi güncel meseleler konuşuluyor.

Önemli bir konu, hemen hemen tüm paylaşımlarında Müslüman bir bireyin bulunması. Özellikle de başörtülü hanımların paylaşımlarına yer verildiği fark ediliyor. Mecranın varlığını devam ettirmesi kurumsal bir yapılanmaya gitmesi dikkatlice incelenmesi gereken bir durum. Mecranın, kurguladığı inanç zeminini var kılmak ve sürdürebilmek için yöneticiler atadığını görüyoruz. Bu kişiler belli konuları, her bir dini temsil edeceğini düşündüğü kişilerle interaktif bir düzlemde konuşuyor, paylaşıyor. İnançlar, eşit düzlemde temsil edilecekleri bir kurgu içerisinde sunuluyor ve profesyonel çekimlerle bir program serisi olarak yayınlanıyor.

Örneğin bir videoda Facebook ya da yeni adıyla Meta'nın tüm inançlara alan açtığı reklamı yapılıyor. Sözelimi bir Amerikalı imamın da vaazlarını buradan tüm insanlığa ulaştırma imkânını bulduğu vurgusu yapılıyor. Bu yönüyle hemen hemen tüm paylaşımların, çoğulcu zemine katkı sunmak amacıyla kurgulandığını söyleyebiliriz. Yani örtük biçimde "Her inanç veya inançsızlık kendisini ifade edebilir. Siz de burada olabilirsiniz. Fakat bizim kurgusunu ya da çerçevesini çizdiğimiz düzlemde, siz de bulunabilirsiniz." mesajı veriliyor.

İşte bu durum bizi onların pazarına mahkûm kılmakta ve İslâm dininin de bu pazarda metalaşmasına/nesneleşmesine sebep olabilmekte. Bundan kurtulmanın yolu daha büyük teknolojilerle bizim daha büyük pazarlar kurmamız. Kurgusunu bizim inşa ettiğimiz fakat insanî ve tevhidî değerlerle inşa olmuş bir düzlem.

Meta for faith'te başörtülü hanım imajı

İslamvemedya.com: Kısaca temas ettiniz, ancak biraz daha açıklamakta yarar var. Meta'nın tanıtımlarında başörtülü bir hanıma yer vermesini nasıl değerlendiriyorsunuz, bu imajı nasıl yorumlarsınız?

Muhammed Kızılgeçit: Bu mecrada Müslümanın ya da Müslüman hanımın bulunması, iki yönden işlevsel. Meta for Faith yani mecra, bir Müslüman imajı kullanarak tüm dinler için bir alan oluşturduğunu kullanıcılara göstermek isityor. Diğer yandan da Müslüman bireylerin, kendilerini temsil etme isteğine cevap veriyor. Fakat dikkat çeken durum, görünür olan ya da görünür kılınan Müslüman hanım imajının, daha ziyade Batı hayat tarzına kısmen de olsa tehlike (!) arz etmeyecek bir tarza sahip olması. Burada, ön yargıların daha az olabileceği düşünülen görseller yer alıyor. Ayrıca burada özellikle ilk sayfada paylaşılan Müslüman başörtülü hanımın diğer din mensuplarıyla birlikte duada ya da spiritüel bir modda oluşu da önemli.

İslamvemedy.com: Teşekkür ederiz, eklemek istediğiniz bir başka husus var mı?

Muhammed Kızılgeçit: Son olarak şunu ifade edebilirim. Meta for Faith ya da tüm insanlık için hesabı olan yapılar insanların dini, mistik, metafizik ya da spiritüel bir yaşam olmadan huzur bulamayacağını, var olamayacaklarının farkında. Fakat gaye, bunu kendi kurgularında ve belirledikleri çerçevede dâhilinde sürdürmek. Ayrıca İslam'a da tek din/hakikat alanı bırakmaya hiç niyetleri yok...

Bu vesile ile dijital/teknoloji ve din bağlamında yaptığımız çalışmalarla farkındalık kazandırdığınız için, öncülük yapıp bu alanda çalışma yapan akademisyenler arasında bir etkileşime vesile olduğunuz için teşekkür ederim.

İslamvemedy.com: Biz de tekrar teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi/ Dekan Yardımcısı